

čez ves svet je bila plén mnogim mnogim národom. Le jedne same naprave še noben vihar nij podrl; jedna sama stvar je, katera se v teku stoletij nij izpremenila; preganjanja in pobitja je nijso zadrževala, rastla je ter prihajala čedalje in dalje močnejša — sveta krščanska vera. Neznatna in podobna gorčičnemu zrnu, prirastla je v kraljevo drevo, katero svoje senčnate veje razprostira po vseh pokrajinah svetá. Blagoslov, katerega je izlivala sveta krščanska vera, presega vse, kar se je dosihdob videlo. Njeni nauk je razdrobil bogove v Kapitoliji, a ne z leskečo govornostjo, tudi ne z orožjem in z vojskinimi trumami. Kjerkoli se je zaslísal njeni glas, jénjale so poganske krvave žrtve, odpadle so sužnjim vezí in celó pri ubožnem sužnji izbudil je zavést človeške vrednosti; ukrotil je silna ljudstva srednjega veka, ter jih obvaroval azijskega samosilstva. Oznanovalci svete vere so raznašali prve kalí omike v najosórnejše in pustinske kraje na svetu, ter pri tem prenašali vsakoršne nevarnosti in pomanjkanja.

Njeni nauk je iskal umételnosti iz razvalín, ter jim odkazoval častitljivo mesto v svojih svetiščih; v samotnem ozidji je hranil starodavnosti, ter je v zavetji imel modrost Grkov in Rimljanov, ker se ne bojí, da bi ga svetna modrost zatemnila.

Da je krščanstvo blagovito v zgodovini národov, kaže se najbolj v tem, da vse ljudi, katere sprejme, združuje v veliko družčino brez razločka na rod in pokolenje; vse obsega duhovna vez vere in ljubezni. Beli Evropljani in črni murci spoznavajo svojega brata, in tista misel in tisti občutki vse navdajajo, kadar se kristijansko pozdravljajo.

Resnica je, da vse, kar ima svet hvalevrednega in pravega, vse je zelenelo in rastlo v rodovinej krščanskej zemlji.

Človek.

Po telesu je človek podoben živalim; a vendar ima človek nekaj, kar ga visoko povzdiguje nad vse živali, ter ga posaja na prvo mesto med vsemi stvarmi, kar koli jih je ustvarila vsemogočna roka božja. To je prvič njegova neumrjoča duša in njene prečudne zmožnosti. Jediní človek se zavéda samega sebe in more premišljevati o sebi in o svetu. Samo človek je lahko pobožen, ker jedini on spoznava svojega neskončnega stvarnika.

In če tudi ne vidimo človekove duše, že vnanja podoba ga loči od živali. Človekovo telo že samo oznanuje, da v njem stanuje duh božji. Človek jedini nosi glavo po konci, in gleda k nebu z jasnim obrazom.

Izpod las se sveti široko, čisto čelo, kakoršnega nema nobena žival. Nos ima sredi obraza, usta zapirate rúdeči, mehki ustnici, ki se odpirate na prijazen posméh ali se odpirate na razumno govorico. V ustih je zob pri zobu, nobeden krajši, nobeden daljši. Lice pokriva mehka čutljiva koža, ki pri nas niti nij prerúdeča, niti prebela, ali vendar včasih zarudí kakor kri in včasih pobledí, kakor zid. Nobenej živali se na licu ne more tako dobro videti žalost in veselje, up in strah, blagost in osornost, zdravje in bolezen, kakor na obrazu človekovem. Vsaka čut, vsaka strast, ki nam tičí v sroci, v duši se nam razodeva tudi na obrazu.

Pa kaj bi bilo lice brez očesa! Iz oči govori duša. Ta govornica se ne more povedati samo s suhimi besedami, tudi se ne more napisati s peresom, človek jo mora videti. Kdo more opisati milino materinega očesa, ko se ozira na svoje ljubljeno dete! Kak razloček med njenim pogledom in med pogledom pogumnega možaka, kateremu se je v jezi oko napelo in uprlo v sovražnika! In če zamigljá solza v očesu, kako razumljivo nam govori solzno okó! Drugače se sveti solza britke žalosti, drugače solza srčne radosti. To so skrivnosti človeške duše. Tega nema nobena žival.

Ali kakor je okó lep in neprecenljiv dar božji, vendar še pri človeku nij poglavitna vnanja stvar. Še nekaj je, kar človeka še bolj povzdiguje nad nemno živalijo. To je človekov jezik ali govor. Brez govora bi bil človek le na pol človek in v nekaterem oziru še slabejši od živali. V govoru se razodeva največja vnanja človekova prednost. Kako srečni smo, ker si moremo drug družemu razodevati svoje misli, svoje izkušnje in opravila! Drug se učí od drugega; kar se je jeden naučil, ali kar je izkusil, to pové drugim, in ti vedó in znajo, kakor da bi bili vse to sami izkusili. In ravno zato je človek bolj pameten od lisice, hitrejši od konja in močnejši od slona.

Človek govori, ker misli. Kako veliko moč ima človekov govor ne lé nad živalmi, temuč tudi pri ljudéh! Kake čuti budi v nas govorjenje nedolžnega deteta, kako nas pretresa gromovita beseda navdušenega govornika in kako nam sega v dušo óno tiho šepetanje, ko se duša z dušo razgovarja. Pod dihom rahle besede se taja led okolo srcá, zapah odletí za zapahom in v blaženem pogovoru se odpró srcu tajna vrata, da mu vidiš v globočino. Beseda je neznana moč, katere človek ne bode nikdar izmodroval.

Človek je podoba božja!

Kmetje in rokodelci.

Star prigovor je, ki pravi: Kdor ne dela, naj ne jé. Ako bi nihče ne delal, kmalu bi ne imeli kruha ne obleke.

Kmet obdeluje zemljo; on orje, vlačí, seje, žanje, spravlja in mlati. Izmlačeno žito vozi v mlin, da je mlinar v moko zmelje. Iz moke se peče kruh.

Kmet za svoje potrebe ne potrebuje vsega, kar je pridelal; a njemu je treba drugih stvari, ki si jih ne more sam narediti. Tako mu je treba kól, a kola mu naredí kolar; treba mu je obleke, ki mu jo naredí krojač; treba mu je obútala, ki mu je naredí črevljar. Vsak človek ne more vsega narediti, zatorej so si ljudje delo porazdelili. Mlinar melje moko, pekár peče kruh, mesar pobija živino in pripravlja mesó. Kdor bi rad moke, kruha ali mesa, ta že zna, kam se mu je treba obrniti, da dobóde, česar želi.

Zidar in tesar stavita hiše; potlej pride mizar, da naredi pobišno opravo. Kovač dela iz železa sekire, motike in lopate; nožar dela nože in škarje; ključaničar ključe in ključanice. Vse to so zeló koristne stvari. Brez orodja in drugih železnih priprav bi si človek najpotrúbnejših reči ne mogel narediti.

Volna sama na sebi ne donáša nobene koristi. Ko pa pride iz predilčevih in tekalčevih rok, koliko koristnih stvari se naredi iz nje! — Iz volnene preje se pletó nogavice, iz volnene tkanine se dela obleka.